

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Frigård skytebaneanlegg

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilåårene framgåår på side 3 til og med side 17. Denne tillatelsen erstatter fölgende tillatelser: Utslippstillatelse for Frigård skytebane, Stjördal kommune, datert 15.04.2003. Tillatelsen gjelder fra dd.

Hvis bedriften önsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må bedriften i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Bedriften bør først kontakte Statsforvalteren for å avklare behovet for slik endring.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal bedriften sende en redegjölrelse for virksomhetens omfang slik at Statsforvalteren kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Bedriftsdata

Bedrift	Forsvarsbygg
Beliggenhet/gateadresse	Frigårdshaugen gnr.: 174 bnr.: 1
Postadresse	Postboks 405 Sentrum, 0103 Oslo
Kommune og fylke	Stjördal kommune i Tröndelag
Org. nummer (bedrift)	975950662
Lokalisering av anlegg	UTM sone 32 öst: 596134, nord: 7031640
NACE-kode og bransje	84.220 Forsvar

Statsforvalterens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Arkivreferanse
2024.0180.T	5035.0123.01	2021/10820

Tillatelse förste gang gitt: 15.04.2003	Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd:	Tillatelse sist endret: 12.05.2025
Marit Lorvik (e.f) underdirektör Klima- og miljøavdelingen	Elise Hermo Rusti overingeniör Klima- og miljøavdelingen	
Dokumentet er elektronisk godkjent		

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt	Beskrivelse
1	29.02.2024		Gjennomgang av hele tillatelsen
2	09.01.2025	1.1 7 8-15 3.2 7.1 10.1	Fjernet skytetider Slettet Endret nummerering til punkt 7 til 14 Grenseverdi antimon Lagt til skytetider Endret frister
3	12.05.2025	7.1	Endret skytetider for lørdager Endret henvisninger til vilkår

1 Tillatelsens ramme og unntaksbestemmelser

1.1 *Rammer for virksomheten*

Tillatelsen gjelder forurensning fra drift av Frigård skytebaneanlegg.

1.2 *Unntaksbestemmelser*

Når regjeringen eller Forsvarsledelsen¹ har besluttet styrkeoppbygning med hjemmel i gjeldende Beredskapssystem for Forsvarssektoren, og hvor styrkeoppbygningen nødvendiggjør overtreddelse av bestemmelsene i denne tillatelsen til forurensende virksomhet vilkår 7, trer bestemmelsene ut av kraft så lenge beredskapssituasjonen vedvarer. Statsforvalteren varsles omgående.

2 Generelle vilkår

2.1 *Utslippsbegrensninger*

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens vilkår 3 til 14. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte miljøgifter oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår gjennom uttrykkelig regulering i vilkårene eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

2.2 *Plikt til å overholde grenseverdier*

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som er vanlig for den aktuelle type virksomhet i en slik grad at det kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 *Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig*

All forurensning fra bedriften, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår 3 flg. uttrykkelig er satt grenser for.

For produksjonsprosesser der utslippene er proporsjonale med produksjonsmengde, skal eventuell reduksjon av produksjonsnivået som minimum medføre en tilsvarende reduksjon i utslippene.

¹ Fastsett med hjemmel i FOR-2015-04-10-348, jf. LOV-1950-12-15-7-§18 og LOV-1814-05-17-§ 3

2.4 **Utskifting av utstyr**

Ved utskifting av utstyr må det nye utstyret tilfredsstill prinsippet om bruk av beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensende utslipp og annen negativ innvirkning på miljøet (BAT-prinsippet), jfr. vilkår 2.3.

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr der det er mulig å oppnå utslippsreduksjoner av betydning, skal bedriften gi melding til Statsforvalteren om dette i god tid før det tas beslutning om valg av utstyr.

2.5 **Plikt til forebyggende vedlikehold**

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal bedriften sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal kunne dokumenteres.

2.6 **Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare**

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Bedriften skal så snart som mulig informere Statsforvalteren om forhold som kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal varsles iht. vilkår 11.7.

2.7 **Internkontroll**

Bedriften plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette². Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at bedriften overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Bedriften plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Plikt til å gjennomføre risikoanalyse med hensyn til *akutt* forurensning følger av vilkår 11.1.

3 **Utslipp til vann**

3.1 **Generelt**

Virksomheten skal for eksisterende skytebaner tilstrebe en reduksjon av metallutlekking (bly, kobber, antimon og sink) til resipienter gjennom tiltak, bruk, vedlikehold og drift av banene (interne rutiner og prosedyrer).

² Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996 nr. 1127

3.2 **Krav til vannkvalitet**

For prøvepunkt som representerer avrenning ut av skytebanen skal Forsvarsbygg overholde tilstandsklasse II (AA-EQS) for bly (Pb), kobber (Cu) og sink (Zn). Jf. veileder Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota (M-608 | 2016). Videre skal konsentrasjonen av antimon (Sb) ikke overstige fastsatt grenseverdi i Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften). Forsvarsbygg skal ha oversikt over forurensning i overflatevann i skytebanen og over hvilke resipienter som mottar forurensning fra de ulike skytebanene, jf. vilkår 10. Ut fra resultatene skal det vurderes å sette i verk tiltak for å redusere utslippet av tungmetaller.

Utslipp av andre prioriterte miljøgifter (vedlegg 1) som ut ifra en miljømessig vurdering kan ha vesentlig betydning, vil ikke være lovlige i henhold til denne tillatelsen. Tillatelsens vilkår 9 om utslippskontroll og rapportering gjelder også for utslipp av disse stoffene. Statsforvalteren vil på bakgrunn av ny kunnskap kunne fastsette mer presise og eventuelt også strengere grenser.

3.3 **Utslipp fra punktkilder**

Virksomheten skal ikke ha punktutslipp til vann.

3.4 **Sanitæravløpsvann**

Kommunen er myndighet for regulering av sanitæravløpsvannet fra bedriften.

4 **Utslipp til luft**

Virksomheten skal ikke ha utslipp til luft.

5 **Grunnforurensning**

5.1 **Generelt**

Forsvarsbygg plikter å gjennomføre forebyggende tiltak som skal hindre utslipp til grunn og grunnvann. Bedriften plikter videre å gjennomføre tiltak som er egnet til å begrense miljøvirkningene av et eventuelt utslipp til grunn og grunnvann. Utstyr og tiltak som skal forhindre utslipp til grunn og grunnvann eller hindre at eventuelle utslipp medfører skade eller ulempe for miljøet, skal overvåkes og vedlikeholdes regelmessig. Plikten etter dette avsnittet gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås.

Forsvarsbygg plikter å holde løpende oversikt over eksisterende forurensning i grunn innenfor skytebanen, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal Statsforvalteren varsles om dette. Dersom virksomheten har gjort undersøkelser på de aktuelle lokalitetene skal bedriften registrere sine funn i Grunnforurensningsdatabasen. Dersom det ikke er gjort undersøkelser skal området registreres med mistanke om forurensning.

Ved endelig nedleggelse av virksomheten, skal bedriften vurdere forurensningstilstand i grunn og grunnvann med hensyn til relevante farlige stoffer som er håndtert ved anlegget. Vurderingen skal sendes til Statsforvalteren, som kan stille ytterligere krav med hjemmel i forurensningsloven.

5.2 Tiltak i forurenset grunn

Ved graving i forurenset grunn skal det gjennomføres en risikovurdering og risikoreduserende tiltak for å forhindre spredning ved gravingen. Ved gravearbeid i forurenset masse som trenger tillatelse fra kommunen skal tiltaksplan sendes kommunen for godkjenning.

Gravearbeid knyttet til normalt vedlikehold og drift av skytebanen er tillatt i forurenset grunn uten søknad, forutsatt at arbeidene skjer i henhold til interne rutiner som sikrer at tiltaket ikke medfører nevneverdig forurensning og økt spredning av forurensning under eller etter tiltaket. Ved tiltak som grøfting og/eller utfylling i områdene der det er registrert naturtyper, må det gjøres en kartlegging etter dagens metodikk og vurderes om naturtypene er truet i henhold til gjeldende rødliste.

Forsvarsbygg har tillatelse til å gjenbruke forurensede masser i konstruksjoner internt på skytebanene som et alternativ til nye rene masser, uten søknad. Massene skal fortrinnsvis brukes på samme bane massene ble tatt fra. Alt arbeid skal gjennomføres iht. rutiner og fysiske tiltak som minimaliserer spredning av metaller.

5.3 Mellomlagring av forurensede masser

Mellomlagring av forurensede masser er tillatt innenfor området omfattet av tillatelsen. Det skal være utarbeidet forslag til rutiner og tegninger for hvordan mellomlager skal etableres og driftes. Mellomlagring av forurensede masser skal ikke medføre utslipp til grunn og vann. Mellomlageret skal etableres og bygges opp som beskrevet i Vedlegg 3.

6 Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker og brannbekjempningsmidler.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal bedriften dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. også vilkår 2.7 om internkontroll.

Bedriften plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon,

bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter bedriften å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.³

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket⁴ og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

Virksomheten skal sørge for at det gjennomføres en kontinuerlig vurdering på hvorvidt helse- og miljøfarlige stoffer i ammunisjon kan erstattes med mindre farlige stoffer i henhold til substitusjonsplikten.

7 Støy

7.1 Hovedkrav

Aktivitet skal tilfredsstille følgende hovedkriterier for utendørs støy, gitt i tabell 2.

Tabell 2: Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som innfallende lydtryknivå ved mest støyutsatte fasade

Kilde	Ekvivalent støynivå	
	Målestørrelse	Nivå
Lette våpen	L_{Rden}	55 dB
Militære kjøretøy		

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra virksomheten, inkludert intern transport på virksomhetens område samt lossing/lasting av råvarer og produkter. Støy fra midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet og fra persontransport av ansatte til og fra bedriftsområdet er likevel ikke omfattet av grensene.

- Normal skytetid er hverdager mandag – lørdag kl. 0700 - kl. 2300.
- Skyting kan foregå inntil 20 søndager per år.
- Skyting på søndager skal kun foregå mellom kl. 0900 - kl. 1700
- For 1 bolig (gnr. 177, bnr. 2) tillates overskridelse av hovedkrav for ekvivalentnivå, for denne boligen er grenseverdien for ekvivalent støynivå 65 dB.

7.2 Perioder med krav om redusert støy

Det skal ikke foregå aktiviteter som skyting, manøvrering med tunge kjøretøyer og tilsvarende som støyer ut over nivåer i tabell 3 i følgende perioder/dager:

³ Jf. lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) av 11.06.1976 nr. 79 § 3a om substitusjonsplikt

⁴ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH-forskriften) av 30.05.2008 nr. 516

- Helligdager
- Romjula (27-31. desember)
- Påskeuka (fra og med palmesøndag)
- Pinseaften
- Kirketiden på søndager
- 1. og 17. mai
- 3 uker sammenhengende mellom 20.6 og 20.8

Helligdager defineres til:

- Søndager
- 1. januar
- Påske (f.o.m. skjærtorsdag t.o.m. 2. påskedag) (det kan arrangeres Trøndersk feltskytesamling på 2. påskedag (sivilt arrangement))
- Kristi himmelfartsdag
- 1. og 2. pinsedag
- 25. og 26. desember

Tabell 3: Grenseverdi for høyeste ekvivalente støynivå, målt med midlingstid på 30 minutter, i perioder med redusert støy. Maksimalt støynivå skal ikke overstige grensene med mer enn 10 dB.

Dag (kl.07.00-19.00)	Kveld (kl.19.00-23.00)
50	45

Det gis unntak fra periode med redusert støy for opptil 20 søndager per år. På søndager med unntak fra krav om redusert støy gjelder hovedkrav til støy i vilkår 7.1.

7.3 **Varsling**

Det skal etableres rutiner for varsling, samt mottak og håndtering av støyklager. All aktivitet som går inn under unntakene under vilkår 7.1 og 7.2 i tillatelsen skal varsles. I tillegg skal alle større øvelser eller unntaksaktivitet varsles. Hvilken periode på sommeren med krav om redusert støy som velges, skal varsles.

7.4 **Utarbeidelse av støysonekart**

Bedriften skal utarbeide støysonekart for sin virksomhet som viser støyutbredelsen i røde og gule soner i tråd med Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging T-1442 (kap. 2.1) samt soner med støynivå tilsvarende grenseverdiene gitt i tillatelsen. Kartene skal sendes kommunen og Statsforvalteren og skal holdes oppdatert.

8 **Avfall**

8.1 **Generelle krav**

Bedriften plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. For materiale som utnyttes som biprodukt, skal det

foreligge skriftlig dokumentasjon som viser at kriteriene i forurensningsloven § 27 andre ledd er oppfylt.

Innholdet av skadelige stoffer i avfallet skal begrenses mest mulig.

Avfall som oppstår i bedriften, skal primært søkes ombrukt i bedriftens produksjon eller i andres produksjon. Hvis dette ikke er mulig eller medfører urimelig kostnad, skal det fortrinnsvis materialgjenvinnes. Dersom dette heller ikke er mulig uten urimelig kostnad, skal avfallet så langt mulig gjenvinnes på annen måte.

Bedriften plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder gjenvinning, skjer i overensstemmelse med regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven.⁵

Farlig avfall kan ikke fortynnes med den virkning at det blir regnet som ordinært avfall. Ulike typer farlig avfall kan ikke sammenblandes hvis dette kan medføre fare for forurensning eller skape problemer for den videre håndteringen av avfallet. Farlig avfall kan heller ikke blandes sammen med annet avfall, med mindre det letter den videre behandlingen av det farlige avfallet og dette gir en miljømessig minst like god løsning.

Skytebanen skal ha rutiner for innsamling av tom-hylser og årlig rydding av blindgjengere og metallskrap.

Det er ikke tillatt å brenne avfall med mindre særskilt tillatelse fra Statsforvalteren er gitt. Ammunisjonskomponenter som av sikkerhetsmessige årsaker ikke kan leveres som avfall, eller som skal brukes til opplæring eller øvelse, tillates brent eller destruert. Brenning av krutt skal foregå på en miljømessig forsvarlig måte, og avrenning til resipient skal ikke finne sted.

Masser som skal kjøres til deponi kan mellomlagres i opptil 1 år, se vedlegg 3.

9 Utslippskontroll og rapportering til Statsforvalteren

9.1 Overholdelse av støyvilkår

For å tilfredsstille hovedkravene til støy gitt i vilkår 7.1, skal Forsvarsbygg holde oversikt over støyende aktiviteter som dimensjonerer utbredelsen av ekvivalentnivået fra skytebanen.

Dokumentasjon på overholdelse av støyvilkår skal normalt basere seg på støyberegninger iht. Nordtest metoden⁶, der gjennomført aktivitet sammenlignes med beregningsgrunnlaget til støyberegningene.

⁵ Se blant annet avfallsforskriften av 1.6.2004 nr 930 og kapittel 18 i forurensningsforskriften av 1.6.2004 nr 931.

⁶ 2002 Nortest method. Shooting ranges. Prediction of noise. NT ACOU 099. 2nd ed

9.2 **Måleprogram for vann**

Forsvarsbygg skal gjennomføre overvåking av utslipp til vann. Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp og skal som et minimum omfatte:

- komponenter som er uttrykkelig regulert gjennom grenseverdier i tillatelsen eller forskrifter
- andre komponenter som er omfattet av rapporteringsplikten i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenkontrollrapportering. Veilederen er lagt ut på www.miljodirektoratet.no.

Måleprogrammet skal beskrive de forskjellige trinnene i målingene og begrunne valgte metoder. Valgt frekvens for tredjepartskontroll og for deltakelse i ringtester skal også fremgå av måleprogrammet. Det skal i måleprogrammet inngå en vurdering av hvilke usikkerhetsbidrag de ulike trinnene gir.

Måleprogrammet skal inngå i bedriftens dokumenterte internkontroll og skal holdes oppdatert.

For utslipp av komponenter som er regulert i vilkår 3.2. skal bedriften årlig foreta en faglig begrunnet vurdering av utslippsmengde og rapportere dette i henhold til vilkår 9.4.

9.3 **Kvalitetssikring av målingene**

Forsvarsbygg er ansvarlig for at metoder og utførelser er forsvarlig kvalitetssikret bl.a. ved å:

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Statsforvalteren kan videre godta at annen metode benyttes dersom særlige hensyn tilsier det.
- bruke akkrediterte laboratorier/tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten, dersom slik tjenesteyter finnes.
- delta i sammenlignende laboratorieprøving (SLP) og/eller jevnlig verifisere analyser med et eksternt, akkreditert laboratorium for de parameterne som er regulert gjennom presise grenseverdier, når bedriften selv analyserer.
- jevnlig verifisere egne målinger med tredjepartskontroll for de parameterne som er regulert gjennom grenseverdier
- jevnlig utføre kontroll og kalibrering av måleutstyr

9.4 **Rapportering til Statsforvalteren**

Forsvarsbygg skal innen 1. mars hvert år rapportere fra foregående år via www.altinn.no.

Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til bedriftenes egenrapportering.

For mellomlageret skal følgende rapporteres:

- mengder masser som er kjørt til lageret
- mengder masser kjørt ut av lageret
- sluttdisponering av masser
- dokumentasjon på prøvetaking av masser

10 Miljøovervåking

10.1 *Undersøkelse av resipienter*

Forsvarsbygg skal undersøke kvalitetselementer i resipienter som kan være direkte eller indirekte påvirket av virksomhetens utslipp eller annen aktivitet innenfor skytebanen. Undersøkelsen kan blant annet omfatte aktuelle biologiske kvalitetselementer med støtteparametere og kjemiske kvalitetselementer, jf. vannforskriftens vedlegg V. Eksempler på aktuelle kvalitetselementer kan blant annet være flora, fauna, oksygen- og næringsstofforhold og miljøgifter i vannforekomsten. Undersøkelsen må omfatte virksomhetens utslipp, samt samlet tilstand og påvirkning i vannforekomsten.

Bedriften skal sende et program for undersøkelsen til Statsforvalteren for eventuelle merknader innen 01.03.2025. Undersøkelsen skal gjennomføres i løpet av 2025. Resultatene fra undersøkelsen skal sendes via www.altinn.no innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført. Hvis undersøkelsen av vannforekomsten viser at resipientene ikke oppnår god økologisk og kjemisk tilstand på parameter relatert til virksomhetens drift, skal virksomheten gjennomføre tiltak for å oppnå god tilstand for gitte parametere.

Overvåkingsdata skal registreres i databasen Vannmiljø (<http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/>) innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført. Data rapporteres på Vannmiljøs importformat. Importmal og oversikt over hvilken informasjon som skal registreres i henhold til Vannmiljøs kodeverk finnes på <http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no>.

11 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

11.1 *Miljørisikoanalyse*

Bedriften skal gjennomføre en miljørisikoanalyse av sin virksomhet. Bedriften skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på bedriftens område eller utenfor. Ved modifikasjoner og endrede produksjonsforhold skal miljørisikoanalysen oppdateres.

Risikoanalysen skal ta hensyn til ekstremvær, flom m.v., og fremtidige klimaendringer.

Bedriften skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

11.2 *Forebyggende tiltak*

På basis av miljørisikoanalysen skal bedriften, så langt det er mulig uten urimelige kostnader, iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere miljørisikoen. Dette gjelder

både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak. Bedriften skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

11.3 **Beredskapsanalyse**

Med grunnlag i miljørisikoanalysen skal bedriften utarbeide en beredskapsanalyse for den eventuelle restrisiko som gjenstår etter at forebyggende tiltak er iverksatt. For hver av hendelsene som er identifisert i miljørisikoanalysen skal bedriften utarbeide og begrunne

- a. organisering av beredskapen
- b. nødvendig beredskapsutstyr
- c. nødvendig mannskap
- d. responstid

Beredskapen skal stå i et rimelig forhold til risiko for akutt forurensning.

11.4 **Beredskapsplan**

Miljørisikoanalyse, beredskapsanalyse, forebyggende tiltak og beredskapsetablering skal dokumenteres i en beredskapsplan som er en del av bedriftens internkontrolldokumentasjon.

Beredskapsplanen skal som et minimum beskrive den etablerte beredskapens organisering, bemanning, innsatsutstyr og personlig utstyr og angi innsatsplaner for dimensjonerende scenarier.

Beredskapsplanen skal holdes oppdatert og kunne fremvises ved behov.

11.5 **Etablering av beredskap**

Basert på beredskapsplanen skal det etableres en beredskapsorganisasjon med mannskap og nødvendig utstyr. Kompetanse, opplæring og organisering skal være dimensjonert for de potensielle hendelsene som er vurdert å utgjøre størst miljørisiko.

11.6 **Øving av beredskap**

Det skal utarbeides en plan for å øve på beredskapen, og det skal gjennomføres øvelse minst en gang pr. år. Det skal utarbeides klare mål for øvelsen, inkludert mål for responstid. Øvelsen skal dokumenteres i rapporter, med eventuelle anbefalinger om forbedringer. Hvordan eventuelle anbefalinger om forbedringer er fulgt opp, skal være dokumentert i internkontrollen.

11.7 **Varsling av akutt forurensning**

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁷. Bedriften skal også så snart som mulig underrette Statsforvalteren i slike tilfeller.

⁷ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

12 Eierskifte, omdanning mv.

Hvis bedriften overdras til ny eier, skal melding sendes Statsforvalteren så snart som mulig og senest én måned etter eierskiftet.

13 Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til Statsforvalteren.

Statsforvalteren kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Statsforvalteren kan pålegge eieren eller brukeren å stille ytterligere garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar. Sikkerhet/garanti som allerede er stilt iht. tillatelsen løper videre inntil Statsforvalteren etter søknad fra det driftsansvarlige selskapet eller eier godkjenner reduksjon og/eller bortfall av slik sikkerhet.

Ved nedleggelse eller stans skal bedriften sørge for at råvarer, hjelpestoff, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift⁸. De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til Statsforvalteren innen 3 måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til Statsforvalteren i god tid før start er planlagt.

14 Tilsyn

Bedriften plikter å la representanter for Statsforvalteren eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

⁸ Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall

Vedlegg 1

Liste over prioriterte miljøgifter, jf. pkt. 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg.

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'-isopropyliden difenol)	TBBPA

Klorerte organiske forbindelser

Dekloran pluss (syn og anti isomere former)	DP (syn-DP, anti DP)
1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ - C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ - C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ - C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ - C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Triklloreten	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	TCS
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

Enkelte tensider

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

Nitromuskforbindelser

Muskxylen	
-----------	--

Alkylfenoler og alkylfenoletoksylder

Nonylfenol og nonylfenoletoksylder	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksylder	OF, OP, OFE, OPE
4-heptylfenoler (forgrenet og rettkjedet)	4-HPbl
4-tert-pentylfenol	4-t-PP
4-tert-butylfenol	4-t-BP
Dodecylfenol m. isomerer	DDP
2,4,6 tri-tert-butylfenol	TTB-fenol

Per- og polyfluorerte alkylforbindelser (PFAS)

Perfluoroktansulfonsyre (PFOS), inkl. salter av PFOS og relaterte forbindelser	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluorheksansulfonsyre (PFHxS), inkl. salter av PFHxS og relaterte forbindelser	PFHxS, PFHxS-relaterte forbindelser
Perfluorobutansulfonsyre (PFBS), inkl. salter av PFBS og relaterte forbindelser	PFBS, PFBS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre	PFOA
Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer C9-PFCA – C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTTrDA, PFTeDA

Tinnorganiske forbindelser

Tributyltinnforbindelser	TBT
Trifenyltinnforbindelser	TFT, TPT
Dibutyltinnforbindelser	DBT
Dioktyltinnforbindelser	DOT

Polysykliske aromatiske hydrokarboner

PAH

Ftalater

Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Benzylbutylftalat	BBP
Dibutylftalat	DBP
Diisobutylftalat	DIBP

Bisfenol A

BPA

Siloksaner

Dodekametylisykloheksasiloksan	D6
Dekametylisyklopentasiloksan	D5
Oktametylisyklotetrasiloksan	D4

Benzotriazolbaserte UV-filtre

2-Benzotriazol-2-yl-4,6-di-tert-butylphenol	UV-320
2,4-di-tert-butyl-6-(5-chlorobenzotriazol-2-yl)phenol	UV-327
2-(2H-benzotriazol-2-yl)-4,6-ditertpentylphenol	UV-328
2-(2H-Benzotriazol-2-yl)-4-(tert-butyl)-6-(sec-butyl)phenol	UV-350

VEDLEGG 2

Definisjoner av støybegreper

L_{Rden}	A-veiet årsmidlet døgnekvivalentnivå (L_{den}), korrigert for kildetype iht. ISO 1996-1. Korrigerte støynivåer fra ulike kilder kan sammenliknes og summeres, og grensen kan dermed settes for alle støykilder samlet.
L_{AFmax}	Maksimalt A-veiet lydtryknivå, med tidskonstant fast. Indikator for maksimalnivå fra kjøretøy og lette våpen (opptil 20 mm)

VEDLEGG 3

Krav til plassering av mellomlager

- Mellomlagring av forurensede masser er tillatt innenfor området omfattet av tillatelsen.
- Det ligger ikke eksponert for annen aktivitet som kan medføre skader (skyting, snøbrøyting, kjøring mm).
- Ikke blir berørt av vann ved flom, eller av annet overvann.
- Det er minst 20 m avstand til grøft, bekk, og elv.
- Avstand til grunnvann må risikovurderes.
- Mellomlagringen må risikovurderes mtp. klimaendringer f.eks. ekstremvær/-nedbør.

Krav til utforming av mellomlager

- Lager for sandige masser (ikke myrjord).
- Underlaget skal være plant og uten skarpe steiner, og om nødvendig må underlaget avrettes med sandige og steinfrie masser
- Lageret må være godt merket for ikke å skades av kjøretøy eller at massene fjernes
- Forurensede masser skal skilles fra stedlige masser med duk, for å hindre at mellomlagringen medfører spredning av forurensning.
- De forurensede massene skal sikres mot avrenning og utvasking ved tildekking og en lav sandvoll av rene masser rundt rankene.
- De forurensede massene tildekkes med tett og solid presenning som sikres med sandsekker, eller tilsvarende, som ligger stabilt. Presenningen skal dekke den forurensede jorden, og strekke seg minimum 0,5 m utenfor rankene. Brukes flere presenninger skal de legges med minst 1 m overlapp.
- Forsvarsbygg må til enhver tid ha kontroll med hvor mye som er mellomlagret og hvor massene kommer fra.
- Forsvarsbygg må sørge for dokumentert overvåking av mellomlager for å oppdage feil og mangler som kan medføre spredning av forurensning.
- Massene lagres i minst to adskilte fraksjoner; ordinært avfall (lettere forurensede masser), og farlig avfall (sterkt forurensede masser), f.eks. fra kulefang. Farlig avfall kan ikke gjenbrukes på skytebanene. Masser som ikke er klassifisert, behandles som sterkt forurenset.
- Det skal være tilstrekkelig med plass rundt lageret for omlasting til lastebil eller container.
- Volumet avgrenses til 200 m³ (ca. 15 lastebillass) for avfall som skal deponeres, og 500 m³ for masser til gjenbruk/behandling. Ved volum ut over dette skal myndighet varsles. For større volumer skal det lages egen tiltaksplan.
- Masser som skal kjøres til deponi kan mellomlagres i opptil 1 år, og masser som skal gjenbrukes kan mellomlagres i 3 år.
- Det må tas jordanalyser av grunnen under mellomlageret både før og etter tiltak, og laget under må avskaves dersom det skulle vise seg at lagringen har medført spredning av forurensning.